

memo

Auteur

Prof. mr. dr. Michel Vols
 m.vols@rug.nl

Datum

20 september 2019

Omvang woonoverlast & huidige aanpak

Uit eerder onderzoek blijkt dat woonoverlast een structureel, en een niet te onderschatten probleem is. Meer dan 15 procent van de Nederlanders ervaart overlast van de burens (Vols & Sieljes 2018), en een recente enquête van het televisieprogramma EenVandaag bevestigt de forse omvang van het probleem (EenVandaag 2019). Uit de onderzoeken blijkt dat woonoverlast door de jaren niet is afgenomen, maar zelfs is toegenomen. Binnen de Veiligheidsmonitor is ‘overlast door buurtbewoners’ de enige vorm van buurtoverlast die niet is gedaald.

Eerdere onderzoeken hebben inzichtelijk gemaakt wat het instrumentarium is waarmee woonoverlast kan worden aangepakt (Vols 2013; Vols 2016; Vols et al 2016; Vols & Sieljes 2018). Deze instrumenten zijn te vinden in het bestuursrecht (o.a. Wet aanpak woonoverlast, Wet Victoria), het huurrecht (gedragsaanwijzingen, ontruiming), het strafrecht (verbod op burengerucht) en het burensrecht (onrechtmatige hinder). Mensen die woonoverlast ervaren, kunnen op www.overlastadvies.nl vinden welk instrument in hun situatie ingezet kan worden. Deze website is ontwikkeld door mijn onderzoeksteam aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Knelpunten binnen de huidige aanpak

Het probleem binnen de huidige aanpak ligt mijns inziens – na de inwerkingtreding van de Wet aanpak woonoverlast – niet in het ontbreken van wettelijke instrumenten.

Wel constateer ik drie belangrijke knelpunten die maken dat de aanpak niet optimaal is.

Knelpunt 1: aanpak woningcorporaties verschillend

Woningcorporaties hebben verschillende instrumenten om woonoverlast aan te pakken. Veelal wordt gestart met gesprekken, huisbezoeken en bemiddeling. Als dat niet effectief is, wordt met ‘dossieropbouw’ gestart. Het dossier gebruikt men in een eventuele gerechtelijke procedure om de huurovereenkomst te laten ontbinden en de huurwoning te laten ontruimen. Het proces van dossieropbouw kan echter jaren duren. Verschillende woningcorporaties zijn daarom gestart met de inzet van een gedragsaanwijzing, waarmee sneller en doeltreffender kan worden opgetreden. Onderzoek laat zeer positieve ervaringen met dit instrument zien (Homburg et al 2015; Vols & Sieljes 2018). Het onderzoek toont echter ook aan dat een relatief grote groep van woningcorporaties de gedragsaanwijzing nog niet heeft geïncorporeerd in de aanpak van woonoverlast, of het instrument beperkt inzet. Dit maakt de aanpak tot een soort postcodeloterij: bewoners moet geluk hebben dat in hun regio overlast voortvarend wordt aangepakt.

Knelpunt 2: informatiedeling politie & woningcorporaties

Voor een effectieve bestrijding van woonoverlast is het cruciaal dat informatie over de overlast wordt gedeeld tussen de organisaties die betrokken zijn bij de aanpak. Vooral toegang tot politiegegevens is voor buurtbemiddelaars en woningcorporaties veelal lastig te verkrijgen. De Wet politiegegevens maakt het mogelijk om gegevens te delen met derden, maar in de praktijk zijn grote problemen ontstaan. Uit beleidsdocumenten van

memo

de politie waarin dit probleem wordt geadresseerd, blijkt een gebrekkige kennis omtrent het instrumentarium. De betrokken ministeries (J&V en BZK) hebben tot op heden evenmin duidelijkheid kunnen verschaffen over de (on)mogelijkheden van gegevensuitwisseling.

Knelpunt 3: parallele trajecten ‘verwarde mensen’ en ‘woonoverlast’

Woonoverlast wordt ook door ‘verwarde mensen’ veroorzaakt. Hoewel op de definitie van ‘verwardheid’ en de omvang van het probleem de nodige kritiek geuit wordt (Koekkoek 2017), hebben aanjaag- en schakelteams rapporten opgesteld om incidenten veroorzaakt door verwarde personen te adresseren. Er zijn negen ‘bouwstenen’ geïdentificeerd die ‘concrete handvatten’ moeten bieden ‘voor een goedwerkende aanpak’ (VNG 2019). Deze bouwstenen moeten op lokaal niveau worden uitgewerkt in beleid. De bouwstenen gaan echter niet in op het hierboven genoemde instrumentarium, en bieden m.i. weinig concrete handvatten voor professionals die te maken hebben met overlastgevende verwarde personen. Om een voorbeeld te geven: de Wet aanpak woonoverlast of gedragsaanwijzingen worden niet genoemd in het document dat de bouwstenen beschrijft. Bovendien blijkt uit een door mij verrichte inventarisatie van de lokale plannen, dat de beleidsmakers op dat niveau niet op de hoogte zijn van voornoemd instrumentarium. Er lijken twee parallele trajecten te zijn ontstaan, die weinig van elkaar weten: een traject over verward gedrag en een traject over de aanpak van overlast. Dit leidt tot problemen en veel frustratie bij overlastveroorzakers, de burens die overlast ondervinden, en de professionals die de overlast moeten adresseren. Voor het recent ingestelde Verbindend Landelijk OndersteuningsTeam (VLOT) lijkt mij hier nog het nodige werk te verrichten, maar dan moet deze blinde vlek wel eerst op de agenda komen te staan.

Bronnen

- EenVandaag (2019), <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/1-op-de-5-heeft-bonje-met-de-buren-en-de-schuld-ligt-eigenlijk-altijd-bij-de-ander/>
- G. Homburg, R. Oude Ophuis, & W. Smit (2015), *Evaluatie gedragsaanwijzing woonoverlast*, Amsterdam: Regioplan beleidsonderzoek/WODC 2015
- B. Koekkoek (2017), De toename van ‘verwarde personen’-meldingen: kwantitatieve analyse van een openbare orde en public health-probleem, *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, nr. 6, 2017.
- VNG (2019), <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/verward-gedrag>
- M. Vols (2013), [Woonoverlast en het recht op privéleven. De aanpak van overlastveroorzakers in Nederland, Engeland, Wales en België](#), Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 292 pp.
- M. Vols (2016), [Slecht huurderschap, gedragsaanwijzingen en het huurrecht](#), *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht*, 32, nr. 7, pp. 214-223.
- M. Vols, M. Kiehl & J. Sidoli del Ceno (2016) [Burenrecht en onrechtmatige hinder in de stad van de 21e eeuw](#), *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie*, nr. 7098, pp. 206-2012.
- M. Vols & L. Sieljes, (2018) [Gedragsaanwijzing ingebed in het huurrecht?](#) Utrecht: Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), 18 pp.